

Biodiversiteit in het Roomburgerpark

1. Algemeen

Het Roomburgerpark behoort tot de kleinere parken van Leiden, maar is zeer plezierig om in te wandelen. Het is extra aantrekkelijk door de vele soorten planten en dieren die er in voorkomen. Met name de vijver en de vaak brede randen rondom het centrale grasveld zijn rijk aan plant- en diersoorten. We kunnen vaststellen dat de begroeiing langzaamaan tot rust komt na de laatste renovatie ruim twintig jaar geleden. Ongetwijfeld geldt dat ook voor de fauna, want de bodem en de oever van een gegraven of verstoorde sloot of vijver heeft een groot aantal jaren nodig om zich weer goed te ontwikkelen.

De biodiversiteit, en dan met name de wilde soorten, neemt daarmee ook steeds verder toe. Ook al is het park vrij klein, de natuurwaarde of biodiversiteitswaarde ervan moet niet worden onderschat. Het is bepaald meer dan wat sommigen zeggen: ‘enkel wat grasvelden en rijen bomen’. Ook al hebben die wel degelijk ook een biodiversiteitswaarde, let alleen maar op de voedselzoekende vogels in het gras.

De biodiversiteitswaarde betreft niet alleen het park zelf maar ook de uitstraling naar de omgeving. Daarvoor is de grote hoeveelheid inheemse plantensoorten heel belangrijk. De vogelstand in de aangrenzende woonwijk wordt ongetwijfeld door dit park positief beïnvloed. Hetzelfde mag ook worden verondersteld voor bijen, vlinders en andere insecten; en niet in de laatste plaats voor de zes soorten vleermuizen waarvan blijkens het gemeentelijke rapport in het park en de aangrenzende woonwijk goede populaties aanwezig zijn.

We geven hieronder een kort overzicht, gedeeltelijk gebaseerd op officiële tellingen, gedeeltelijk op onze eigen waarnemingen.

2. De vijver

Het belangrijkste natuurlijke element in het park vormt de vijver, die dichtbij het appartementengebouw gelegen is. Die zit vol met bruine en groene kikkers en ook met grote watersalamanders. Hij is gevuld met schoon water en heeft een mooie begroeide oeverzone. Daarin broeden waterhoen, meerkoet en wilde eend en, naar een buurtbewoner ons meedeelde, ook een ijsvogel! Bij de ingang broedt nu een knobbelzwaan. Tenslotte vliegen er in de omgeving van de vijver vele soorten libellen.

Voor de in de vijver aanwezige vissoorten willen we verwijzen naar de gemeentelijke inventarisaties.

3. Bomen en struiken

In de vaak brede randen rondom het centrale grasveld staan veel soorten bomen en struiken. Bij een enkel kortgeleden gehouden bezoek telden we in totaal meer dan 40 soorten (zie bijlage 1). Voor meer dan de helft zijn het soorten die in Nederland ook in het wild voorkomen. Dit is in de bijgaande lijst ook aangegeven. De uitheemse soorten zijn hier voor een deel aangeplant en voor een deel vanzelf in het park gekomen. Een aantal van die uitheemse soorten komt al meer dan honderd jaar in Nederland in het wild voor en wordt daardoor volgens Heukels flora ook als inheems beschouwd. Deze soorten dragen daarmee ook bij aan de biodiversiteitswaarde van het gebied.

Wel is belangrijk dat het bij de struiken (en ook de kruid laag daaronder) met name om soorten gaat die ook voor insecten en vogels belangrijk zijn. Insecten komen af op de bloeiende struiken en vormen vervolgens weer voedsel voor insectenetende vogels, zoals zwartkop, heggenmus, roodborst en winterkoning. Vele soorten broedvogels vinden dekking in de struiken voor hun nesten, zoals merel, vink en groenling; en de grote bonte specht roffelt regelmatig in oudere bomen en broedt mogelijk ook in het park. De rijkdom aan bessen biedt in de

herfst voedsel aan o.a. merel, zanglijster, koperwiek, kramsvogel, spreeuw en houtduif.

4. Meer bijzondere plantensoorten

In de struikvegetatie komen ook een aantal meer bijzondere plantensoorten voor. We noemen met name een aantal stinzensoorten, dat wil zeggen, half-wilde soorten die veel in landgoederen voorkomen en in het voorjaar tot bloei komen, zoals de bosanemoon, die hier plaatselijk een grote bedekking heeft, vogelmelk, gevlekte aronskelk en gele dovenetel. Inheemse karakteristieke bossoorten zijn bij voorbeeld wijfjesvaren, kamperfoelie, klimop en hulst. En langs de oever van de vijver staan o.a. dotterbloem, gele lis en pinksterbloem. Op enkele kunstmatige eilandjes zijn een paar moerascypressen aangeplant die de vijver een haast sprookjesachtig aanzien geven.

5. Broedvogels

Enkele broedvogels zijn hierboven al genoemd. Een meer uitgebreid overzicht van de broedvogels geven we in bijlage 2, waarin de soorten zijn weergegeven die in het kader van het MUS-meetnet van SOVON Vogelonderzoek Nederland bij in totaal 7 telperioden van elk 5 minuten in 2016, 2017 en 2018 zijn geteld. In totaal werden door de teller, Jan Hendrik Labots, 30 vogelsoorten waargenomen. De meest opvallende broedvogels zijn boomkruiper en grote bonte specht. Daaraan kunnen, op basis van het gemeentelijke rapport, grote gele kwikstaart en sperwer, en, zoals hierboven al is aangegeven, ook de ijsvogel worden toegevoegd.

6. Overige dieren

Een andere belangrijke functie van de begroeiing van het park is dat deze dekking biedt aan egels en spitsmuizen en aan muizen en padden om er te overwinteren. De in de struiken aanwezige kruiden en klimop, en de losliggende takken zijn daarom van groot belang voor de biodiversiteit.

7. Recente aantastingen en huidige bedreigingen

Het Roomburgerpark wordt op dit moment opnieuw sterk bedreigd door een uitbreiding van de hockeyvelden. Maar daar is ook in voorafgaande jaren al heel wat aan vooraf gegaan. Het inrichten van een voetbalveld midden in het grasveld van het park, een nieuwe tennisbaan, het plaatsen van tennismuren en de uitbreiding van de kinderspeelplaats hebben in de laatste paar jaar alle hun stempel op het park gedrukt. Deze ontwikkelingen tezamen zullen zeker hun effect op de biodiversiteit gehad hebben. Enkele hiervan zijn overigens zonder vergunning tot stand gekomen.

Veel ernstiger wordt het als hier een of twee hockeyvelden bij komen. Daardoor zal het karakter van het nu nog resterende park wezenlijk worden aangetast en ook het aantal erin voorkomende soorten planten en dieren afnemen. Deze hockeyvelden veroorzaken geluidoverlast, niet alleen voor mensen maar ook voor vogels, zoals uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken. En ook een aantal sloten zullen op de schop gaan. De suggestie wordt gewekt dat een dergelijke aantasting afdoende kan worden tegengegaan door wat extra bomen te planten. Dat gaat alleen niet zo gemakkelijk; de onderbegroeiing onder bomen moet vrij de ruimte krijgen, en daar is steeds minder ruimte voor beschikbaar. Bovendien heeft het herstel van de onderbegroeiing en van de organismen in de bodem vele jaren nodig.

Bij de uitbreiding van de sportvelden is er in het gemeentelijke plan bovendien behoefte aan meer parkeerplaatsen. Die zijn gepland bij op het met riet begroeide ruige veld bij de molen aan de Kanaalweg, nabij de Hazewinkelstraat. ‘Elders is er geen ruimte voor’, zo wordt door de gemeente gezegd. Inderdaad, maar bij de molen ook niet. Door daar een parkeerplaats aan te leggen vernietig je het specifieke, historische molenbiotoop met water, bomen, vogels, vissen enz. Hieruit blijkt eens te meer dat er gewoon geen plaats is voor extra hockeyvelden en alles wat daar nog verder bij komt.

Het zou goed zijn als de gemeente meer verantwoordelijkheid gaat nemen om het Roomburgerpark voor verdere aantasting te behoeden. En juist in het huidige park serieuze maatregelen gaat nemen om de biodiversiteit ervan verder te verhogen. Dan gaat het zeker om meer dan om ‘nieuwe aanplant’!

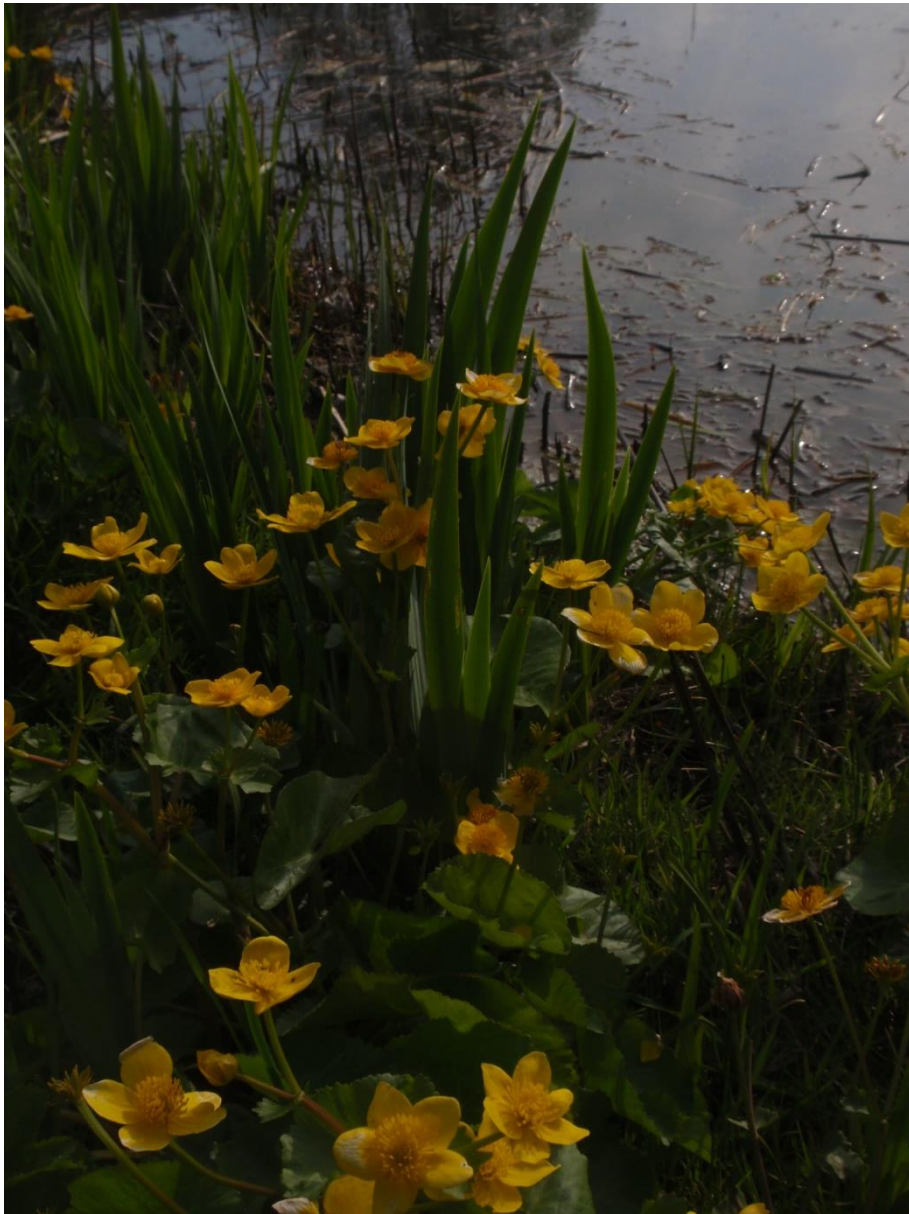
Helias Udo de Haes, bioloog
Rinny Kooi, bioloog

Leiden, 25 april 2019

8. Foto's

De foto aan het begin van het artikel is gemaakt door Rahadi Karni.

Onderstaande foto's zijn gemaakt door de auteurs.

Dotterbloem in het Roomburgerpark.

Sleedoorn in het Roomburgerpark

Veld met bosanemonen in het Roomburgerpark

Bijlage 1 Bomen en struiken

Roomburgerpark, 15 april 2019, door auteurs waargenomen bomen en struiken

1	Aalbes	i	
2	Amberboom	u	
3	Amerikaanse krentenboom	i	
4	Amerikaanse vogelkers	i	
5	Braam	i	
6	Cotoneaster	u	
7	Eenstijlige meidoorn	i	
8	Es	i	
9	Forsythia	u	
10	Gelderse roos	i	
11	Gele kornoelje	i	
12	Gevlekte aronskelk	i	
13	Gewone esdoorn	i	
14	Gouden regen	u	
15	Hazelaar	i	
16	Hondsroos	i	
17	Iep	i	
18	Kamperfoelie (Lonicere nitida)	u	
19	Kamperfoelie (Lonicera tatarica)	u	
20	Kerria japonica	u	
21	Klimop	i	
22	Kweeper	u	
23	Laurierkers	i	
24	Liguster	i	
25	Lijsterbes	i	
26	Mahonie	u	
27	Moerascypres	u	
28	Prachtframboos	u	Stinzenplant, zeldzaam
29	Prunus (diverse soorten)	i	
30	Rode ribes	i	
31	Rode kornoelje	i	
32	Sneeuwbes	u	stinzenplant
33	Spaanse aak	i	
34	Spiraea cantoniensis	u	
35	Taxus	i	
36	Vlier	i	
37	Vuilboom	i	
38	Wilde appel	i	
39	Wilg (waterwilg, schietwilg, boswilg)	i	
40	Witte paardenkastanje	i	
41	Zoete kers	i	
42	Zwarte els	i	
43	Zwarte populier	i	

i = inheems, inclusief aangeplant

u = uitheems

Bijlage 2 Vogels

Roomburgerpark – vogellijst op basis van MUS tellingen 2016-2018 van J.H. Labots

1. Blauwe reiger
2. Boomkruiper
3. Ekster
4. Fazant
5. Gaai
6. Gierzwaluw
7. Grote bonte specht
8. Halsbandparkiet
9. Houtduif
10. Kauw
11. Kleine mantelmeeuw
12. Knobbelzwaan
13. Koolmees
14. Meerkoet
15. Merel
16. Nijlgans
17. Pimpelmees
18. Roodborst
19. Soepeend
20. Spreeuw
21. Tjiftjaf
22. Turkse tortel
23. Vink
24. Waterhoen
25. Wilde eend
26. Winterkoning
27. Zanglijster
28. Zilvermeeuw
29. Zwarte kraai
30. Zwartkop